

Despre etichetă cu majuscule

Prefață de Alteța Sa Regală Principele Radu al României

Comportamentul public nu este o chestiune de politețe sau de rafinament. Felul în care te porți cu tine și cu ceilalți este o reflecție a propriei vieți, a gradului de respect sau de înțelegere pe care îl ai față de ai tăi și față de lume.

Comportamentul celor cu răspunderi în viața publică are o importanță în plus: de felul în care te plasezi în raport cu ceilalți depinde reputația, respectabilitatea și eficacitatea unei instituții întregi.

Democrația aduce cu sine un anumit sens al dreptății, dându-i șansa de a câștiga, pe termen limitat, oricui are suficientă motivație de a lupta pentru o poziție de putere. Dar democrația aduce cu sine și un anumit risc: acela ca instituția condusă democratic să fie servită uneori cu o conduită inadecvată.

Comportamentul uman și cel instituțional au reguli și sunt expresia unor valori. Ele respectă principiile, primind în schimb aura competenței și legitimitatea justei.

Predictibilitatea comportamentului instituțional sau public nu este apanajul mediocrilor, ci calitatea necesară pentru a fi respectat în mod natural. Creativitatea și talentul se pun în slujba regulilor, nu regulile în slujba imaginației.

„Eticheta regală“ nu este o etalare de lux și de excentricitate într-o lume care are altceva mai bun de făcut decât să se îmbrace precum străbunicii. Nimeni, nici tânărul în blugi cu iPad în rucsac, nici demnitarul cu costum gri care și-a lăsat la garderobă servieta, nu scapă emoției și mirajului unei mese impecabil prezentate, în Sufrageria Mare a Palatului Elisabeta sau în Sufrageria de Stat de la Castelul Peleş. Impactul acestor săli este indescriptibil, el inunde inima și mintea musafirilor cu istorie, mândrie și demnitate. În armonia saloanelor sau a grădinilor regale se concentrează tot efortul, curajul și, uneori, sacrificiul celor dinaintea noastră pentru ca noi să fim astăzi, aici, cei care suntem.

Regele Mihai, în Parlamentul României, vorbindu-le de la tribună aleșilor țării avea majestate. Nu făcea nimic pentru aceasta. Comportamentul său era impecabil, deși nici măcar nu se gândea la asta. Cele șase milioane de români care au privit în direct, la televizor, mesajul său către națiune din acea zi de 25 octombrie 2011, când împlinea 90 de ani, nu își amintesc exact ce a spus Regele, dar își amintesc cum arăta, cum se mișca, ce anume avea în ochi sau în glas când spunea că țara nu ne aparține, ci este luată cu împrumut de la copiii noștri.

Regele a fost atunci, în cele șapte–opt minute de discurs public, întruchiparea „etichetei“. Acolo se regăseau măsura, respectul, simplitatea, calitatea umană, profunzimea, angajarea, bunătatea și modestia. Mesajul său va rămâne în istorie și datorită *felului* în care a fost livrat oamenilor.

Eticheta este o parte a ființei, nu un veșmânt al ei. Ea este reflectarea înăuntrului nostru, cu aspirațiile, defectele, visurile noastre, cu demonii, bunătatea și răutatea, frica și curajul, speranța și deziluzia, cu tot ce vrem și cu tot ce nu vrem să le arătăm celorlalți.

Volumul de față nu este un manual de stil. El este un fel discret de a ne pune oglinda în față. Niciunul dintre noi nu se naște cu eticheta în sânge. Nu este o rușine ori o crimă faptul că greșim în comportamentul față de noi înșine, față de ai noștri sau față de societate. Rușine este să nu deschizi paginile unei astfel de cărți și să te încăpățânezi să crezi, în ciuda evidenței, că ai dreptate, refuzând să devii mai bun.

Cuvânt-înainte

Protocolul și eticheta nu înseamnă doar să știm cum să așezăm corect furculița sau unde să poziționăm un oaspete de onoare sau un demnitar străin la un dineu. În mod fundamental, protocolul presupune stabilirea și menținerea relațiilor interpersonale și asigură cadrul desfășurării raporturilor dintre membrii familiei, prieteni, oameni de afaceri sau lideri mondiali. Doar menținând tradițiile, cunoscând obiceiurile și păstrând o conduită corespunzătoare în interacțiunea noastră cu alte națiuni ajutăm la crearea unui mediu propice pentru cooperarea reciprocă.

Din punct de vedere etimologic, *protocol* ne trimite la termenii grecești *protos* („primul“), și *kolla* („lipici“). Astfel, protocolul a fost definit drept „lipiciul“ care îi ține pe toți la un loc. Eticheta, în schimb, își are originea în limba franceză, *étiquette*, și pleacă de la „bilețelele“ de avertisment folosite de Ludovic al XIV-lea pentru o conduită disciplinată în grădina Castelului Versailles. În prezent, se știe că protocolul reprezintă practica etichetei internaționale.

Eticheta regală nu este doar un concept ce ține de politețe, protocol sau educație, ci și un mod de a inspira respectul de sine și respectul pentru cei din jur

și de a da un caracter solemn tuturor evenimentelor oficiale. Portul anumitor haine și respectarea unor norme le dau oamenilor sensul apartenenței la o lume stabilă, admirată și predictibilă, în care libertatea se îngemănează cu mândria, demnitatea și valoarea.

Familia Regală, simbol al identității naționale și al instituțiilor României moderne, are, prin Palatul Elisabeta, un centru al continuității istorice în cadrul căruia sunt întruchipate toate principiile etichetei regale. Reședința, supranumită și „Centrul Regalității“, găzduiește zi de zi personalități științifice, academicieni, reprezentanți ai mediului politic, militari, sportivi, profesori, oameni de afaceri, pensionari, studenți și elevi. Aici, membrii Familiei Regale oferă audiențe, găzduiesc dineuri oficiale, participă la ceremonii de decorare și, mai ales, își deschid porțile pentru a primi mii de oameni la Garden Party. De asemenea, reședința a primit de multe ori vizitele oaspeților regali străini. Numai în ultimii ani Palatul a fost vizitat de mai mulți suverani în funcție, precum și de numeroase delegații din Asia, Africa, America și Europa, care vin aici pentru a intra în contact cu o instituție identitară apolitică a țării noastre: Coroana. În ultima perioadă, o parte importantă a activităților

publice ale membrilor Familiei Regale au început să se desfășoare și la Castelul Peleş, și la bordul trenului regal.

Principala intenție a acestui volum este să explice, într-un mod concis și structurat, eticheta care însoțește toate aceste tipuri de evenimente.

Rigoarea etichetei și a ceremonialului regal, precum și puterea exemplului personal impresionează întotdeauna, indiferent dacă sunt sau nu susținători ai valorilor monarhice: se spune că „mulți politicieni de frunte cu orientare de stânga erau amețiți rapid de strălucirea curții în momentul în care li se permitea să guste din farmecele ei, transformându-i pe cei mai înverșunați dușmani de clasă în regaliști convinși”¹.

¹ Peter Conradi, *Supraviețuitorii. Monarhia la începutul secolului XXI*, trad. de Diana Mihaela Bălțeanu, Editura Corint, București, 2013.

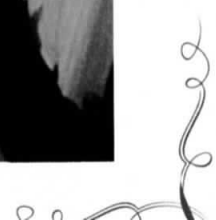
Orice personalitate care trece pragul reședințelor regale tinde să respecte regulile de etichetă în mod natural, și asta pentru că sunt influențați de conduita demnă și exemplară a membrilor Familiei Regale.

Este esențial să înțelegem că eticheta nu e un concept perimat sau demodat și că protocolul, ceremonialul, precăderea nu pot fi ignorate sub pretextul că în secolul XXI nu au ce căuta reglementări „restrictive”, cum sunt cele cerute de protocol. Eticheta este flexibilă și evoluează constant în raport cu transformările sociale și politice. Ceea ce contează este să înțelegem că respectarea regulilor protocolare reprezintă oricând o condiție pentru reușita evenimentelor private sau a celor oficiale.

Sandra Gătejeanu Gheorghe

INDIGO

Ceremonialul regal

Primul cod de legi cunoscut în istoria umanității și transmis până în zilele noastre este *Codul lui Hammurabi*¹, elaborat în jurul anului 1750 î.e.n. Cele 282 de paragrafe cuprind dispoziții de drept public, precum și de drept privat ce reglementează normele de conviețuire ale cetățenilor și necetățenilor în cadrul Regatului Babiloniei. Acest cod cuprinde și dispoziții referitoare la eticheta, respectiv, conduita în cadrul ceremoniei de încoronare a Regelui Babiloniei, stabilește ordinea de precădere la toate nivelurile și recomandă cum trebuie să se poarte „funcționarii care activează în protocol”².

Și în China Antică exista o preocupare pentru protocol, ceremonial și etichetă. Într-una dintre cele cinci opere emblematice ale sale – *Liji (Memorial de rituri)* –, Confucius (551–479 î.e.n.), subliniază principiile morale raportându-se la statutele regale, la apariția și dezvoltarea ceremonialului, la relațiile interumane și la ierarhiile sociale.

În Grecia, Platon (427–347 î.e.n.) vorbea în scrierile sale și despre noțiuni de protocol și ceremonial

aplicabile în Atena. În principiu, aceste norme vizează eticheta primirii oaspeților străini sau atribuțiile și privilegiile ambasadorilor.

Spre deosebire de greci, romanii erau mult mai preocupați de protocol și, în special, de ordinea de precădere. Ceremonialul și eticheta au căpătat o importanță deosebită în perioada Imperiului Roman, când aparițiile suveranilor și primirile pe care aceștia le făceau erau organizate cu minuțiozitate. *Notitia Dignitatum* este documentul – unic în arhivele din vremea Imperiului Roman – care descrie în detaliu organizarea administrativă în Imperiul de Răsărit și în cel de Apus și care conține denumirile a mii de funcții existente atât în ierarhia de la curtea imperială, cât și în conducerea provinciilor. Din păcate, originalul documentului nu a fost păstrat, iar toate copiile care se cunosc provin, direct sau indirect, din *Codex Spirensis*, o culegere de texte romane.

De asemenea, în Imperiul Bizantin apărea, la inițiativa Împăratului Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913–959), *De Ceremoniis Aulae Byzantinae* (cunoscut mai ales cu titlul prescurtat *De Ceremoniis*), un volum de protocol care prezintă la fel de amănunțit ceremonialul aferent activităților de la curte.

¹ Rege al Babilonului între 1792 și până la moartea sa, cca 1750 î.e.n.

² Jose Antonio de Urbina, *El Gran Libro del Protocolo*, Temas de Hoy, Madrid, 2001.